

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT 629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04
ZESPÓŁ REALIZACJI
BADAŃ 621 - 07 - 57, 628 - 90 - 17
INTERNET: <http://www.cbos.pl>

UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT.24
00 - 503 W A R S Z A W A
TELEFAX 629 - 40 - 89
E-mail: sekretariat@cbos.pl

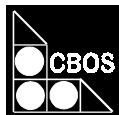
BS/182/99

GOSPODARSTWA DOMOWE: OSZCZĘDNOŚCI I LOKATY, ZADŁUŻENIA, WYDATKI

KOMUNIKAT Z BADAŃ

WARSZAWA, GRUDZIEŃ '99

PRZEDRUK MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA

GOSPODARSTWA DOMOWE: OSZCZĘDNOŚCI I LOKATY, ZADŁUŻENIA, WYDATKI

- ◆ Od ostatniego pomiaru (z roku '97) nie zmieniła się liczba osób (16%), którym udało się w ciągu trzech miesięcy poprzedzających badanie odłożyć jakąś sumę pieniędzy. Zwiększył się natomiast pesymizm w ocenie możliwości oszczędzania: obecnie więcej badanych niż w maju '98 (wzrost z 51% do 64%) twierdzi, że w ogóle nie ma szans na odkładanie pieniędzy.
- ◆ Połowa ankietowanych (50%) posiada oszczędności lub zasoby finansowe ulokowane w papierach wartościowych, przedmiotach, ziemi, nieruchomościach i innych walorach możliwych do spieniężenia. Liczby osób mających oszczędności i lokaty oraz tych, którzy nie mają żadnych tego rodzaju zasobów - z wyjątkiem notowań z roku '95 wyraźnie odbiegających od pozostałych pomiarów - utrzymują się na względnie stałym poziomie.
- ◆ W ciągu półrocza poprzedzającego sondaż 43% ankietowanych skorzystało z różnych form pożyczek, kredytów lub zakupiło coś w systemie sprzedaży ratalnej. W porównaniu z analogicznym pomiarem z maja '98 można mówić o niewielkim, 4-punktowym spadku liczby gospodarstw domowych realizujących swoje potrzeby ekonomiczne za pożyczone pieniądze.
- ◆ Środki pieniężne uzyskane z pożyczek i kredytów najczęściej przeznaczone są na podniesienie standardu wyposażenia mieszkania: zakup sprzętu gospodarstwa domowego (22%), mebli (10%), sprzętu telewizyjnego (7%). W stosunku do maja '98 więcej ankietowanych (wzrost z 9% do 15%) przeznacza pożyczone pieniądze na wydatki związane z nauką szkolną, kształceniem, a minimalnie mniej - na bieżące potrzeby: utrzymanie mieszkania oraz wyżywienie rodziny (w obu przypadkach spadek z 15% do 11%).
- ◆ Więcej niż co czwarty badany (29% ogółu, ale 47% negatywnie oceniających warunki materialne swoich gospodarstw) przynajmniej czasami ma kłopoty z opłaceniem czynszu, a co czwarty (25% ogółu, ale 45% żyjących w złych warunkach materialnych) - przynajmniej czasami ma trudności z uregulowaniem rachunków za gaz i elektryczność. Ogólna liczba respondentów często mających problemy z opłatą czynszu i energii cieplnej, a zwłaszcza tych, którzy wcale nie płacą rachunków, od lat utrzymuje się na stałym, niskim poziomie.

W jednym z ostatnich sondaży¹ po raz kolejny zapytaliśmy ankietowanych o kondycję ekonomiczną ich gospodarstw domowych mierzoną możliwościami odkładania pieniędzy, tendencją do „życia na kredyt” oraz ich aktywnością konsumencką. Interesowały nas także trudności gospodarstw związane z opłatą bieżących rachunków, związanych z utrzymaniem mieszkania, domu, oraz przeznaczenie pieniędzy uzyskanych z pożyczek i kredytów.

OSZCZĘDNOŚCI I LOKATY

W opinii ankietowanych w ciągu ostatnich kilkunastu miesięcy wyraźnie zmniejszyły się możliwości zarówno systematycznego, jak i okazjonalnego oszczędzania pieniędzy. W maju '98 połowa badanych (51%) wcale nie oszczędzała, co dziewiąty (11%) Polak robił to systematycznie, a częściej niż co trzeci (37%) - nieregularnie. Obecnie blisko dwie trzecie (64%) badanych deklaruje, że nie ma możliwości odkładania pieniędzy. Tylko nieliczni (6%) mogą sobie pozwolić na systematyczne oszczędzanie, a ponad jedna czwarta ankietowanych (28%) deklaruje, że tylko od czasu do czasu może odłożyć jakąś kwotę.

Tabela 1

Czy, ogólnie rzecz biorąc, oszczędza Pan(i) pieniądze:	Wskazania respondentów według terminów badań	
	V '98	X '99
	w procentach	
- systematycznie, mniej więcej co miesiąc coś odkładam	11	6
- od czasu do czasu - gdy udaje mi się coś odłożyć	37	28
- nie mam możliwości zaoszczędzenia pieniędzy	51	64
Trudno powiedzieć	1	1

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (113), 5-11 października '99, reprezentatywna próba losowo-adresowa dorosłej ludności Polski (N=1111).

Wydaje się, że odnotowany wzrost pesymizmu co do możliwości odkładania pieniędzy może mieć związek raczej z ogólnym pesymizmem społecznym², przejawiającym się w ocenie ogólnej sytuacji i gospodarki kraju oraz prognozowaniu sytuacji materialnej własnych gospodarstw, niż z faktycznymi zmianami możliwości oszczędzania. Wskazują na to takie fakty, jak stabilny od ostatniego pomiaru odsetek osób, które zaoszczędziły coś w ciągu trzech miesięcy poprzedzających sondaż, stabilna liczba gospodarstw domowych posiadających oszczędności w formie lokat i innych zasobów finansowych, minimalny - w porównaniu z majem '98 - 4-punktowy spadek odsetka gospodarstw domowych korzystających z pożyczek i kredytów [por. *Pożyczki, kredyty, zakupy na raty*, s. 6].

Mimo odnotowanego wzrostu pesymizmu co do możliwości odkładania pieniędzy, od ostatniego pomiaru, zrealizowanego w roku '97, nie zmieniła się liczba osób, którym udało się w ciągu trzech miesięcy poprzedzających badanie zaoszczędzić jakąś kwotę.

Tabela 2

Czy w ciągu ostatnich 3 miesięcy udało się Panu(i) odłożyć, zaoszczędzić jakąś sumę pieniędzy?	Wskazania respondentów według terminów badań				
	X '94	XI '95	X '96	X '97	X '99
	w procentach				
Tak	28	13	14	17	16
Nie	72	87	86	83	84

Między sierpniem a październikiem '99 odłożyło pieniądze 16% ankietowanych. Średnia kwota zaoszczędzona w tym czasie wyniosła 2068 złotych i jest o 60% wyższa od średniej sumy pieniędzy zaoszczędzonych w analogicznym okresie w roku '97 (wówczas wynosiła 1295 złotych).

Sytuację materialną gospodarstw domowych określają nie tylko oszczędności pieniężne, które można w każdej chwili przeznaczyć na bieżące potrzeby, ale także te zasoby finansowe, które dają poczucie bezpieczeństwa materialnego lub które można w razie potrzeby spieniężyć.

² Por. komunikat CBOS: „Nastroje społeczne w październiku”, październik '99.

Tabela 3

Czy mają Państwo jakieś oszczędności (lub inne zasoby materialne, które można spieniężyć w razie potrzeby)? Czy jest /są to:	Terminy badań							
	IV '94 N=1207	IV '95 N=1177	XI '95 N=1254	X '96 N=1158	II '97 N=1716	X '97 N=1168	III '99 N=1065	X '99 N=1111
	Odsetki odpowiedzi twierdzących							
- książeczka oszczędnościowa	21	14	17	18	19	16	16	16
- konto bankowe terminowe w złotych	6	8	11	13	13	15	18	17
- konto bankowe a vista w złotych	6	7	9	14	13	13	15	19
- bony lokacyjne	2	1	2	2	3	2	1	1
- walutowe konto bankowe terminowe	6	4	4	3	3	3	2	2
- walutowe konto bankowe a vista	6	3	4	3	3	2	2	2
- akcje firm notowanych na giełdzie	4	3	2	2	3	4	2	3
- obligacje skarbu państwa	2	2	4	4	8	6	2	3
- jednostki uczestnictwa w funduszu powierniczym	2	1	1	2	2	1	2	1
- indywidualna polisa ubezpieczenia na życie (np. PZU Życie, Amplico Life, Commercial Union)*	-	-	-	-	15	13	15	18
- kosztowności	9	8	9	8	7	7	6	7
- gotówka (w złotych) w domu	16	11	15	13	14	15	12	7
- waluty w domu	3	3	2	3	3	2	2	1
- wartościowe przedmioty, które w razie potrzeby można spieniężyć, np. dzieła sztuki lub inne	-	-	-	-	4	-	-	4
- pieniądze ulokowane w nieruchomościach, mieszkaniach, które w razie potrzeby można sprzedać	-	-	-	-	11**	-	-	7
- pieniądze ulokowane w ziemi (działce budowlanej, rekreacyjnej itp.), które w razie potrzeby można sprzedać	-	-	-	-		-	-	9
Inne	2	1	1	2	1	2	2	2

* W poprzednich sondażach pytaliśmy o ubezpieczenie na życie w ogóle, nie tylko indywidualne. W roku '96 ubezpieczenie takie deklarowało 21% respondentów.

** W roku '97 pytaliśmy łącznie o lokaty w ziemi i nieruchomościach.

Wśród wielu wymienionych na naszej liście form oszczędności i lokat finansowych największą popularnością cieszy się konto bankowe a vista w złotych oraz terminowe konto bankowe w złotych, a także książeczka oszczędnościowa.

Z obserwacji prowadzonej z dłuższej perspektywy czasowej wynika, że w porównaniu z pierwszą połową lat dziewięćdziesiątych wzrosło znaczenie kont złotych (terminowych oraz a vista) i spadła liczba posiadaczy kont dewizowych (terminowych oraz a vista).

Wzrost (z 15% do 19%) w ciągu kilku miesięcy bieżącego roku liczby posiadaczy bieżących kont bankowych w złotych jest być może efektem coraz częściej stosowanej bezgotówkowej formy wypłaty wynagrodzeń za pracę. Ten fakt oraz jednoczesny spadek liczby ankietowanych przechowujących pieniądze w „pończosze” przemawiają za tym, że następują zmiany stylu dysponowania własną gotówką.

Lokowanie pieniędzy w papierach wartościowych (bonach lokacyjnych, obligacjach, akcjach itp.) nadal jest mało popularne i utrzymuje się na stałym, bardzo niskim poziomie. W ostatnim okresie nastąpił wzrost liczby posiadaczy indywidualnej polisy ubezpieczenia na życie, co może być sygnałem wzrastającej odpowiedzialności za własny los, natomiast nie zmieniło się korzystanie z innych form lokat i oszczędności. Pytanie o inwestowanie pieniędzy w nieruchomości lub grunty (ziemię, działki budowlane lub rekreacyjne) w obecnym brzmieniu umieściliśmy po raz pierwszy i nie ma danych porównawczych na ten temat.

Z analizy stanu posiadania lokat zamieszczonych na naszej liście wynika, że połowa ankietowanych (50%) posiada oszczędności pieniężne lub zasoby finansowe ulokowane w papierach wartościowych, przedmiotach, ziemi, nieruchomościach i innych walorach możliwych do spieniężenia. Liczba osób nie mających żadnych tego rodzaju zasobów - z wyjątkiem wyraźnie odbiegającego od pozostałych pomiarów notowań z roku '95 - utrzymuje się na względnie stałym poziomie.

Tabela 4

Czy ma Pan(i)/mają Państwo jakieś oszczędności (lub inne zasoby materialne, które można spieniężyć w razie potrzeby)?	Wskazania respondentów według terminów badań						
	IV '94	IV '95	XI '95	X '96	X '97	III '99	X '99
	w procentach						
Nie mający żadnych oszczędności	49	58	54	50	50	52	50
Korzystający tylko z jednej formy lokat finansowych	25	23	23	21	26	25	20
Dysponujący dwoma rodzajami lokat finansowych	12	7	9	13	12	11	12
Dysponujący trzema rodzajami lokat finansowych	7	6	6	8	5	7	9
Dysponujący czterema i więcej rodzajami lokat finansowych	7	6	8	10	7	6	9

* Do marca '99 wybierano spośród 14, a w październiku '99 spośród 16 wymienionych w kwestionariuszu form oszczędzania.

Do odnotowanych zmian dotyczących liczby form oszczędności i lokat, a zwłaszcza do wzrostu liczby ankietowanych dysponujących więcej niż trzema rodzajami lokat należy odnosić się z dużą ostrożnością. Może to bowiem być skutek zmiany sposobu pytania o posiadanie nieruchomości i ziemi (do marca '99 posiadanie nieruchomości i ziemi stanowiło jedną lokatę, obecnie traktujemy to jako dwie różne formy zasobów finansowych) oraz rozszerzenia listy lokat - w porównaniu z ostatnim pomiarem - o wartościowe przedmioty.

Wprowadzone zmiany w pytaniu nie podważają jednak aktualności podstawowej konstatacji, że badani najczęściej korzystają z jednego lub dwu rodzajów lokat finansowych i stan ten nie zmienia się od lat.

Styl lokowania zaoszczędzonych pieniędzy związany jest, co oczywiste, z położeniem społecznym i ekonomicznym ankietowanych. Im wyższe ich wykształcenie i lepsza kondycja materialna (wyższe dochody, lepsza samoocena warunków materialnych), tym częściej deklarują rozproszenie zasobów finansowych na różnego rodzaju formy lokat i oszczędności. Na przykład 70% osób z wykształceniem podstawowym i 74% ankietowanych negatywnie oceniających własną sytuację materialną dysponuje tylko jedną formą lokaty finansowej, podczas gdy mniej więcej połowa badanych z wykształceniem wyższym (46%), przedstawiciele kadry kierowniczej i inteligencji (50%) oraz osób żyjących w dobrych warunkach materialnych (50%) dysponuje co najmniej trzema rodzajami zasobów finansowych [por. tabele aneksowe].

POŻYCZKI, KREDYTY, ZAKUPY NA RATY

W ciągu sześciu miesięcy poprzedzających badanie 43% ankietowanych skorzystało z różnych form pożyczek i kredytów. W porównaniu z analogicznym pomiarem przeprowadzonym w maju '98 można mówić o niewielkim, 4-punktowym spadku liczby gospodarstw domowych realizujących swoje potrzeby ekonomiczne za pożyczone pieniądze.

W ostatnim okresie niemal co trzecie gospodarstwo (30%) skorzystało z jednej formy pożyczki, co dziesiąte pożyczało pieniądze z dwóch różnych źródeł, ale tylko nieliczni (3%) zadłużali się na trzy różne sposoby. W stosunku do poprzedniego pomiaru obecnie ankietowani rzadziej deklarują zaciąganie pożyczek na więcej niż jeden z wymienionych sposobów.

Tabela 5

Czy w ciągu ostatnich 6 miesięcy zaciągnął (zaciągnęła) Pan(i) jakąś pożyczkę, kredyt lub kupił(a) coś na raty?	Wskazania respondentów według terminów badań	
	V '98 (N=1652)	X '99 (N=1111)
	w procentach	
Nie zaciągali w tym czasie pożyczek, kredytów, nie kupowali na raty	53	57
Zaciągali w tym czasie pożyczki, kredyty, kupowali na raty	47	43
w tym:		
korzystali z pożyczki na jeden z wymienionych sposobów*	26	30
korzystali z pożyczki na dwa z wymienionych sposobów*	16	10
korzystali z pożyczki na trzy z wymienionych sposobów*	4	3
korzystali z pożyczki na wszystkie cztery wymienione sposoby*	1	-

* Pożyczka od osób prywatnych; pożyczka, kredyt z zakładu pracy; kredyt w banku; zakupy na raty (patrz tab. 6)

Co dziewiąty ankietowany pożyczał pieniądze od osób prywatnych, co dziesiąty zaciągnął pożyczkę w zakładzie pracy, co piąty wziął kredyt w banku, a 18% zakupiło coś w systemie sprzedaży ratalnej. W porównaniu z pomiarem z maja '98 utrzymany został poziom zaciągania zobowiązań finansowych wobec banków i firm sprzedaży ratalnej, zmniejszył się natomiast odsetek pożyczających od rodziny, znajomych, przyjaciół oraz korzystających z takiej możliwości w miejscu zatrudnienia. Ogólnie można stwierdzić, że

wyniki sondażu nie potwierdzają powszechnej opinii o wzrastającej w Polsce tendencji do „życia na kredyt”. Przeciwnie - odnotowujemy nieznaczny wprawdzie, ale konsekwentny w różnych wymiarach spadek odsetka ankietowanych zadłużających się na różne sposoby.

Tabela 6

Czy w ciągu ostatnich 6 miesięcy zaciągnął(ęła) Pan(i) jakąś pożyczkę, kredyt lub kupił(a) coś na raty?	Terminy badań	
	V '98	X '99
	Odsetki odpowiedzi twierdzących	
Zaciągnąłem (zaciągnęłam) pożyczkę od rodziny, przyjaciół, znajomych, sąsiadów	19	11
Wziąłem(ęła)m pożyczkę, kredyt z zakładu pracy	15	10
Zaciągnąłem (zaciągnęłam) kredyt w banku	21	21
Kupiłem(a)m coś na raty	20	18
Ogółem - korzystający co najmniej z jednej z wymienionych form pożyczek	47	43

Zadłużanie się w banku, w zakładzie pracy oraz zakupy na raty są niezależne od oceny własnej sytuacji materialnej. Natomiast pożyczanie od znajomych najczęściej deklarują badani negatywnie oceniający własną sytuację materialną. Można więc przypuszczać, że u osób prywatnych zaciągane są drobne, krótkoterminowe pożyczki na zaspokojenie bieżących potrzeb.

Podsumowując można stwierdzić, iż w ciągu sześciu miesięcy poprzedzających badanie łącznie ponad dwie piąte respondentów (43%) zaciągnęło długi na różne sposoby (pożyczki, kredyty, raty). Wśród osób, które korzystały z pożyczek, kredytów oraz sprzedaży ratalnej, średnia kwota zadłużenia w tym czasie wyniosła 4540 złotych, a średnie kwoty pożyczone przez osoby żyjące w dobrej kondycji materialnej (6970 zł) były ponad dwukrotnie wyższe od średnich kwot pożyczanych przez osoby znajdujące się w złych warunkach materialnych (3112 zł) i wyższe od średniej kwoty zadłużenia osób oceniających swoje warunki materialne jako przeciętne (4625 zł).

Interesowało nas też przeznaczenie pieniędzy uzyskanych z pożyczek i kredytów, a także to, co badani kupowali w systemie sprzedaży ratalnej.

Tabela 7

Na co przeznaczył(a) Pan(i) pożyczone pieniądze, kredyt lub co kupił(a) Pan(i) na raty?	Wskazania respondentów według terminów badań	
	V '98 (N=786)	X '99 (N=482)
	w procentach	
Zakup sprzętu gospodarstwa domowego: pralki, lodówki itp.	22	22
Wydatki związane z nauką szkolną, kształceniem	9	15
Zakup ubrania [odzieży], butów	13	12
Zakup żywności	15	11
Oplaty za mieszkanie, dom, gaz, elektryczność, telefon itp.	15	11
Zakup samochodu	12	11
Zakup mebli	13	10
Wydatki związane z leczeniem	11	9
Zakup sprzętu telewizyjnego, magnetowidu, kamery itp.	9	7
Na koszty rodzinnych uroczystości i wydarzeń, np. ślubu, chrzcina, pogrzebu itp.	7	6
Zakup sprzętu komputerowego, drukarki	4	4
Wyjazd na urlop, wakacje	4	4
Zakup mieszkania, domu	-	3
Zakup sprzętu do słuchania muzyki (np. radia, wieży stereo, odtwarzacza kompaktowego)	4	2
Zakup działki budowlanej, rekreacyjnej	-	1
Wydatki związane z życiem kulturalnym (zakup książek, czasopism, biletów do teatru, na koncert)	3	1
Wydatki na rozrywki, przyjemności	2	1
Inne cele, w tym:	27	29
- remont, modernizacja mieszkania, domu, posesji	5	7
- inwestycje związane z własną działalnością gospodarczą, również w gospodarstwie rolnym	3	3
- opał na zimę	-	2

Obecnie nieco więcej ankietowanych (o 6 punktów) niż w maju '98 przeznacza pożyczone pieniądze na potrzeby związane z nauką, kształceniem oraz na wydatki szkolne. Natomiast nieco mniej - na bieżące potrzeby gospodarstwa domowego: utrzymanie mieszkania (o 4 punkty) oraz wyżywienie rodziny (również o 4 punkty). Są to jednak niewielkie różnice, skłaniające raczej do konstatacji, że - poza kredytowaniem wykształcenia - nie nastąpiły w tym czasie zmiany w przeznaczaniu pożyczek i kredytów na poszczególne cele.

Tabela 8

	Wydatki, zakupy i potrzeby zrealizowane przez gospodarstwo domowe za pożyczone pieniądze (lub w sprzedaży ratalnej)				
	nie było takich wydatków	jeden wydatek	dwa wydatki	trzy wydatki	cztery i więcej
	w procentach				
Wśród ogółu badanych	57	28	12	2	1
Wśród osób, które w ciągu ostatnich 6 miesięcy pożyczały pieniądze, zaciągały kredyty lub kupowały coś na raty	-	66	27	5	2

Największa część badanych (28% ogółu, ale aż 66% tych, którzy zaciągnęli w tym czasie pożyczki) przeznaczyła pożyczone pieniądze na realizację jednego konkretnego zamierzenia. Wydawanie pożyczonych pieniędzy na osiągnięcie więcej niż dwóch celów należy do rzadkości (łącznie 7% zadłużonych). Ogólnie można stwierdzić, że im lepsza kondycja materialna gospodarstw domowych, tym częściej pożyczone pieniądze przeznacza się na jeden cel.

TRUDNOŚCI Z OPŁACANIEM RACHUNKÓW

Co dziewiąty badany (11%) deklaruje, że pożyczone w ostatnim półroczu pieniądze przeznaczał na opłaty za mieszkanie, gaz, elektryczność, telefon itp. Koszty utrzymania mieszkania należą więc do relatywnie często wymienianych potrzeb realizowanych za pożyczone pieniądze. Brak funduszy w domowym budżecie na opłacanie stałych rachunków stanowi niewątpliwie poważny problem.

Od kilku lat monitorujemy deprivację potrzeb związanych z utrzymaniem domu. Porównując dane z różnych lat można zauważyć występowanie „sezonowości” w trudnościach z opłatami rachunków: wiosną ankietowani częściej niż jesienią deklarują całkowity brak kłopotów z uiszczaniem stałych opłat. Obecnie liczba respondentów zgłaszających trudności z płaceniem rachunków za mieszkanie, gaz i elektryczność jest większa niż w maju '98, ale taka sama jak w październiku '97. Zmiany odnotowane w odniesieniu do opłat za usługi telekomunikacyjne są mniej istotne. Jak wynika

z wcześniejszych badań, mimo że liczba abonentów gwałtownie rośnie, ciągle jeszcze tego rodzaju trudności dotyczą zamożniejszej części respondentów i świadczą raczej o rosnących cenach usług.

Obecnie 29% ogółu ankietowanych (ale 47% negatywnie oceniających warunki materialne swoich gospodarstw) przynajmniej czasami ma kłopoty z opłaceniem czynszu, a co czwarty badany (25% ogółu, ale 45% niezadowolonych ze swoich warunków materialnych) przynajmniej czasami ma trudności z rachunkami za gaz i elektryczność. Jednocześnie trzeba zaznaczyć, że ogólna liczba gospodarstw często mających problemy z opłatą czynszu i energii cieplnej, a zwłaszcza tych, które wcale nie płacą rachunków, utrzymuje się na stałym, niskim poziomie.

Tabela 9

Czy w ciągu ostatniego roku miał(a) Pan(i) jakieś trudności w uiszczeniu rachunków za:	Nigdy					Czasem					Często					W ogóle nie płaciliśmy				
	IV '95	IV '96	X '97	V '98	X '99	IV '95	IV '96	X '97	V '98	X '99	IV '95	IV '96	X '97	V '98	X '99	IV '95	IV '96	X '97	V '98	X '99
	w procentach																			
- mieszkanie/dom	75	74	71	75	71	16	17	17	18	19	7	6	7	5	7	2	2	4	2	2
- gaz, elektryczność	80	78	76	80	75	13	17	16	14	18	6	4	7	5	7	1	1	0	0	1
- telefon	92	89	86	89	80	4	8	10	7	15	2	2	3	3	4	1	1	0	1	1
Pytania skierowane były wyłącznie do osób, które płacą rachunki za: mieszkanie, energię ciepłą i telefon																				

Niemal co czwarta osoba (23%), która deklarowała jakiegokolwiek trudności z uiszczaniem opłat za mieszkanie, dom, energię ciepłą oraz telefon - w ciągu sześciu miesięcy poprzedzających pomiar pożyczła pieniądze na ten cel.

AKTYWNOŚĆ KONSUMENCKA

Po kilkumiesięcznej przerwie ponownie zapytaliśmy ankietowanych o poważniejsze wydatki dokonane w ciągu trzydziestu dni poprzedzających sondaż w ich gospodarstwach domowych oraz plany na najbliższą przyszłość związane z zakupami.

Okazuje się, że - po spadku liczby osób dokonujących poważniejszych zakupów w pierwszym kwartale - odnotowany w maju '99 wzrost aktywności konsumenckiej w zasadzie pozostał bez zmian. Liczba badanych, którzy deklarują wydatki o wartości jednostkowej co najmniej 200 zł, w październiku '99 utrzymała się na mniej więcej takim samym poziomie jak w maju (odpowiednio 29% i 27%), ale jest nieco niższa niż w październiku '98.

Tabela 10

Czy w ciągu ostatnich 30 dni Pan(i) lub ktoś z Pana(i) gospodarstwa domowego kupił(a) coś, czego cena za sztukę wynosiła co najmniej 200 złotych?	Wskazania respondentów według terminów badań										
	VII	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	III	V	X
	'98						'99				
	w procentach										
Tak	28	28	28	31	34	26	28	21	22	29	27
Nie	72	72	72	69	66	74	72	79	78	71	73

W porównaniu z poprzednim pomiarem obecnie nieco wzrosła liczba konsumentów, którzy zrealizowali zakupy o łącznej wartości do 500 zł. Choć więc maksymalna kwota wydana na zakupy była w październiku wyższa niż w maju, niższa była średnia wydatków przypadająca na jedno gospodarstwo domowe.

Tabela 11

Ile łącznie wydano na tego typu zakupy w ciągu ostatnich 30 dni w Pana(i) gospodarstwie domowym?	Wskazania respondentów, którzy dokonali poważniejszych zakupów									
	VIII (N=302)	IX (N=313)	X (N=315)	XI* (N=375)	XII (N=285)	I (N=311)	II* (N=225)	III* (N=237)	V (N=304)	X (N= 293)
	'98					'99				
	w procentach									
Do 500 zł	38	39	43	43	49	39	40	55	44	52
501 - 1000 zł	25	25	29	32	27	29	27	21	26	23
1001 - 2000 zł	22	16	17	12	15	19	19	13	16	15
2001 - 4000 zł	7	11	3	8	5	7	8	3	5	4
Powyżej 4000 zł	8	8	8	4	5	7	4	6	10	6

* Pominięto braki danych.

Tabela 12

	Terminy badań									
	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	III	V	X
	'98					'99				
	Średnie kwoty wydatkowane przez gospodarstwo domowe (w złotych)									
W grupie osób, które dokonały zakupów	2745	2106	1912	1228	1641	1641	1346	1615	1904	1570
Wśród ogółu badanych	737	586	548	409	421	446	272	352	539	414
	Maksymalne kwoty zadeklarowane w poszczególnych miesiącach									
	80 000	50 000	60 000	28 000	53 000	35 000	32 000	60 000	30 000	47 000

Z zestawienia danych dotyczących dokonanych i planowanych zakupów o wartości jednostkowej co najmniej 200 zł wynika, że w najbliższym czasie aktywność konsumencka powinna kształtować się na poziomie zbliżonym do obecnego.

Tabela 13

Czy przypuszcza Pan(i), że w ciągu nadchodzących 30 dni Pan(i) lub ktoś z Pana(i) rodziny dokona zakupu czegoś, co kosztuje co najmniej 200 zł za sztukę?	Wskazania respondentów według terminów badań									
	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	III	V	X
	'98					'99				
	w procentach									
Tak	28	28	29	29	27	21	21	27	28	30
Nie	63	66	65	65	67	75	74	66	67	64
Trudno powiedzieć	9	6	6	6	6	4	5	7	6	6

Aktywność konsumencka związana jest, co oczywiste, z kondycją materialną i położeniem społecznym ankietowanych. Im wyższe mają wykształcenie i lepsze warunki materialne gospodarstw domowych, tym częściej deklarują dokonanie poważniejszych zakupów i tym większy odsetek z nich planuje większe wydatki w ciągu trzydziestu dni następujących po przeprowadzeniu badania. Wyróżniają się w tym względzie zwłaszcza przedstawiciele kadry kierowniczej i inteligencji, z których połowa (51%) w miesiącu

poprzedzającym badanie kupiła dobra o wartości jednostkowej co najmniej 200 zł, a 47% planuje dokonanie takich zakupów w miesiącu następującym po badaniu. Taką samą aktywność konsumencką wykazują osoby pozytywnie oceniające warunki materialne własnych gospodarstw (50% zrobiło zakupy, a 51% ma takie plany). Na przeciwnym biegunie konsumenckiej aktywności znajdują się rolnicy (18% z nich dokonało poważniejszych zakupów, a 19% - planuje takie zakupy) oraz osoby negatywnie oceniające kondycję materialną własnych gospodarstw (po 14% dokonujących i planujących większe zakupy).

Ogólnie można stwierdzić, że obecna aktywność konsumencka kształtuje się na poziomie „normy”, czyli najczęściej notowanych w okresie od sierpnia '98 do października '99 deklaracji dotyczących poważniejszych zakupów oraz planowanych wydatków.

★

★

★

Obecnie - według deklaracji badanych - tylko 6% systematycznie odkłada pieniądze, a częściej niż co czwartemu (28%) od czasu do czasu udaje się coś zaoszczędzić. W ciągu trzech miesięcy poprzedzających sondaż 16% badanych odłożyło jakąś kwotę. Połowa ankietowanych (50%) posiada oszczędności pieniężne lub zasoby finansowe ulokowane w papierach wartościowych, przedmiotach, ziemi, nieruchomościach i innych walorach możliwych do spieniężenia. Liczba osób nie mających żadnych tego rodzaju zasobów utrzymuje się na względnie stałym poziomie.

Jakkolwiek pytania dotyczące odkładania pieniędzy i ich pożyczania nie są porównywalne (w jednym z nich bierzemy pod uwagę sześć miesięcy, w drugim - trzy miesiące), to wyraźnie widać, że rozpowszechnienie obu zjawisk nie występuje symetrycznie

i liczba zadłużających się przewyższa liczbę oszczędzających. W skali całego społeczeństwa odnotowujemy liczebną przewagę osób powstrzymujących się od zadłużania na różne sposoby (57% wobec 43%). W porównaniu z majem '98 można nawet mówić o niewielkim spadku (z 47% do 43%) liczby gospodarstw domowych, które w ostatnim półroczu skorzystały z różnych form pożyczek i kredytów lub dokonały zakupów na raty. Podobnie jak w maju '98 pieniądze uzyskane z pożyczek przeznaczone były przede wszystkim na podniesienie standardu życia (zakup sprzętów AGD i elektroniki użytkowej), ale także na zaspokojenie podstawowych potrzeb (leczenie, wyżywienie, opłaty za czynsz, energię ciepłą, telefon). W stosunku do maja '98 wzrosło (o 6 punktów) zaciąganie pożyczek na realizację potrzeb związanych z kształceniem, nauką i wydatkami szkolnymi.

Opracowała
Macieja FALKOWSKA

A N E K S

Tabela 1. Czy w ciągu ostatnich 3 miesięcy udało się Panu(i)
odłożyć, zaoszczędzić jakąś sumę pieniędzy?

(%)

	Tak	Nie	Liczba osób
Ogółem	16	84	1109
Płeć			
Mężczyźni	19	81	524
Kobiety	14	86	584
Wiek			
18-24 lat	24	76	159
25-34	21	79	196
35-44	15	85	223
45-54	11	89	209
55-64	16	84	132
65 lat i więcej	14	86	190
Miejsce zamieszkania			
Wieś	12	88	409
Miasto do 20 tys.	20	80	121
20 - 100 tys.	19	81	243
101 - 500 tys.	16	84	187
501 tys.i więcej mieszk.	23	77	149
Wykształcenie			
Podstawowe	10	90	346
Zasadnicze zawodowe	14	86	294
Średnie	19	81	361
Wyższe	35	65	107
Grupa społ.-zaw. pracujący			
Kadra kier.,inteligencja	41	59	81
Prac.umysł.niż.szczebla	24	76	101
Pracownicy fiz.- umysł.	16	84	88
Robotnicy wykwalifikowani	20	80	114
Robotnicy niewykwalifik.	10	90	55
Rolnicy	3	97	56
Pracujący na własny rach.	29	71	43
Bierni zawodowo			
Renciści	5	95	128
Emeryci	14	86	217
Uczniowie i studenci	24	76	77
Bezrobotni	4	96	88
Gospodynie domowe i inni	10	90	59
Pracuje w:			
sferze budżetowej	31	69	124
sekt. państw.,publicznym	25	75	94
sp. własc. pryw. i państwa	20	80	89
sekt. pryw. poza rolnict.	22	78	185
prywatnym gośp. rolnym	4	96	76
Dochody na jedną osobę			
Do 275 zł	6	94	170
276 - 399	4	96	123
400 - 549	14	86	240
550 - 799	17	83	170
Powyżej 799 zł	38	62	175
Ocena własnych war. mater.			
Złe	2	98	361
Średnie	15	85	513
Dobre	43	57	235
Udział w prakt. religijnych			
Kilka razy w tygodniu	17	83	79
Raz w tygodniu	15	85	592
1-2 razy w miesiącu	15	85	144
Kilka razy w roku	20	80	187
W ogóle nie uczestniczy	22	78	107
Poglądy polityczne			
Lewica	14	86	287
Centrum	15	85	336
Prawica	25	75	263
Trudno powiedzieć	12	88	219

Tabela 2. Czy ma/mają Pan(i)/Państwo jakieś oszczędności? 1 - Nie mający żadnych oszczędności; 2 - Korzystający tylko z jednej formy lokat finansowych; 3 - Dysponujący dwoma rodzajami lokat finansowych; 3 - Dysponujący trzema rodzajami lokat finansowych; 4 - Dysponujący czterema i więcej rodzajami lokat finansowych

(%)

	1	2	3	4	5	Liczba osób
Ogółem	50	20	12	9	9	1111
Płeć						
Mężczyźni	47	18	12	12	11	527
Kobiety	53	21	12	7	8	584
Wiek						
18-24 lat	51	11	9	15	14	159
25-34	44	21	18	9	8	196
35-44	43	22	14	10	11	225
45-54	51	20	9	10	9	209
55-64	52	20	12	7	9	132
65 lat i więcej	62	21	7	5	5	190
Miejsce zamieszkania						
Wieś	61	16	12	6	5	410
Miasto do 20 tys.	50	23	11	6	11	122
20 - 100 tys.	44	22	14	9	11	243
101 - 500 tys.	49	18	11	13	9	188
501 tys. i więcej mieszk.	31	24	10	18	16	149
Wykształcenie						
Podstawowe	70	16	5	6	3	347
Zasadnicze zawodowe	50	24	13	7	6	295
Średnie	40	20	16	11	14	361
Wyższe	21	17	16	22	24	108
Grupa społ.-zaw. pracujący						
Kadra kier., inteligencja	23	17	9	21	29	81
Prac. umysł. niż. szczebla	26	21	21	15	18	101
Pracownicy fiz.- umysł.	46	23	19	5	6	88
Robotnicy wykwalifikowani	41	18	17	17	7	115
Robotnicy niewykwalifik.	50	27	8	5	10	55
Rolnicy	66	16	12	6	1	56
Pracujący na własny rach.	24	16	14	17	29	43
Bierni zawodowo						
Renciści	72	18	5	3	2	128
Emeryci	53	24	11	5	6	218
Uczniowie i studenci	66	5	5	13	11	77
Bezrobotni	69	18	9	1	3	89
Gospodynie domowe i inni	48	24	11	14	3	59
Pracuje w:						
sferze budżetowej	35	22	15	14	14	124
sekt. państw., publicznym	31	27	18	16	9	94
sp. właśc. pryw. i państwa	32	24	18	10	16	89
sekt. pryw. poza rolnict.	42	15	12	11	20	186
prywatnym gosp. rolnym	71	15	10	4	0	76
Dochody na jedną osobę						
Do 275 zł	68	19	8	4	1	170
276 - 399	61	18	11	9	1	123
400 - 549	52	20	14	10	4	240
550 - 799	49	21	14	8	8	170
Powyżej 799 zł	26	18	16	15	26	175
Ocena własnych war. mater.						
Złe	74	14	7	3	3	362
Średnie	48	25	15	9	4	513
Dobre	19	18	13	21	29	236
Udział w prakt. religijnych						
Kilka razy w tygodniu	50	20	12	8	10	79
Raz w tygodniu	52	21	11	9	7	592
1-2 razy w miesiącu	55	19	12	6	9	145
Kilka razy w roku	45	20	10	11	14	188
W ogóle nie uczestniczy	44	9	18	15	14	107
Poglądy polityczne						
Lewica	44	20	17	9	9	287
Centrum	49	20	13	8	10	336
Prawica	40	24	10	12	14	263
Trudno powiedzieć	71	13	5	9	2	221

Tabela 3. Czy w ciągu ostatnich 6 miesięcy zaciągnął(ęła) Pan(i) jakąś pożyczkę, kredyt lub kupił(a) coś na raty? 1 - Zaciągnąłem (zaciągnęłam) pożyczkę od rodziny, przyjaciół, znajomych, sąsiadów; 2 - Wziąłem (wzięłam) pożyczkę, kredyt z zakładu pracy; 3 - Zaciągnąłem (zaciągnęłam) kredyt w banku; 4 - Kupiłem(a)m coś na raty; 5 - Nie zaciągali pożyczek, kredytów, nie kupowali na raty

	(%)					Liczba osób
	1	2	3	4	5	
Ogółem	11	10	21	18	57	1111
Płeć						
Meżczyźni	10	11	22	18	57	527
Kobiety	12	9	21	18	56	584
Wiek						
18-24 lat	11	7	12	13	67	159
25-34	14	9	22	28	45	196
35-44	12	15	26	18	48	225
45-54	10	17	26	16	49	209
55-64	12	4	18	20	60	132
65 lat i więcej	6	3	9	12	77	190
Miejsce zamieszkania						
Wieś	11	5	24	15	57	410
Miasto do 20 tys.	16	10	21	22	55	122
20 - 100 tys.	9	13	19	19	55	243
101 - 500 tys.	9	14	19	17	60	188
501 tys.i więcej mieszk.	11	12	19	21	54	149
Region						
Północny	5	10	17	16	64	111
Zachodni	10	9	21	21	55	113
Środkowozachodni	11	9	25	20	55	114
Środkowy	13	8	17	14	59	220
Wschodni	12	6	21	13	59	131
Południowo-wschodni	14	12	25	18	51	185
Południowo-zachodni	9	13	22	23	56	197
Wykształcenie						
Podstawowe	11	3	14	13	67	347
Zasadnicze zawodowe	9	9	21	22	54	295
Średnie	12	14	24	19	52	361
Wyższe	12	18	33	18	48	108
Grupa społ.-zaw. pracujący						
Kadra kier., inteligencja	10	24	30	19	44	81
Prac.umysł.niż.szczebła	14	27	28	21	39	101
Pracownicy fiz.- umysł.	11	18	29	22	44	88
Robotnicy wykwalifikowani	8	20	20	24	46	115
Robotnicy niewykwalifik.	13	14	25	19	53	55
Rolnicy	11	1	33	10	54	56
Pracujący na własny rach.	21	0	23	14	56	43
Bierni zawodowo						
Renciści	15	2	20	25	55	128
Emeryci	7	2	12	16	71	218
Uczniowie i studenci	5	2	8	3	88	77
Bezrobotni	17	3	25	18	57	89
Gospodynie domowe i inni	9	6	15	13	60	59
Pracuje w:						
sferze budżetowej	9	30	26	15	45	124
sekt. państw. publicznym	6	27	23	25	43	94
sp. właśc. pryw. i państwa	16	21	28	27	36	89
sekt. pryw. poza rolnict.	12	7	25	19	54	186
prywatnym gosp. rolnym	13	3	25	10	58	76
Dochody na jedną osobę						
Do 275 zł	21	5	24	20	51	170
276 - 399	15	9	24	21	46	123
400 - 549	12	13	19	18	57	240
550 - 799	6	11	21	18	58	170
Powyżej 799 zł	7	12	21	23	56	175
Ocena własnych war. mater.						
Złe	18	10	21	16	57	362
Średnie	9	10	20	19	56	513
Dobre	5	10	24	18	58	236
Udział w prakt. religijnych						
Kilka razy w tygodniu	15	8	8	11	72	79
Raz w tygodniu	12	8	19	17	57	592
1-2 razy w miesiącu	10	12	29	21	51	145
Kilka razy w roku	8	14	24	20	52	188
W ogóle nie uczestniczy	10	8	24	16	60	107
Poglądy polityczne						
Lewica	11	10	24	21	52	287
Centrum	10	9	24	21	53	336
Prawica	10	13	19	16	60	263
Trudno powiedzieć	13	7	15	10	64	221

Tabela 4. Z ilu sposobów pożyczania Pan(i) korzystał(a)? 1 - Nie zaciągali pożyczek;
2 - Z jednego źródła; 3 - Z dwóch źródeł; 4 - Z trzech źródeł; 5 - Z czterech źródeł

	(%)					Liczba osób
	1	2	3	4	5	
Ogółem	57	30	11	3	0	1111
Płeć						
Mężczyźni	57	29	10	4	0	527
Kobiety	56	31	11	2	0	584
Wiek						
18-24 lat	67	27	4	2	1	159
25-34	45	33	17	5	0	196
35-44	48	34	15	3	0	225
45-54	49	38	9	4	0	209
55-64	60	29	10	1	0	132
65 lat i więcej	77	17	6	1	0	190
Miejsce zamieszkania						
Wieś	57	32	10	2	0	410
Miasto do 20 tys.	55	28	11	7	0	122
20 - 100 tys.	55	32	10	2	0	243
101 - 500 tys.	60	24	12	4	0	188
501 tys.i więcej mieszk.	54	32	12	2	0	149
Region						
Północny	64	27	7	2	0	111
Zachodni	55	32	12	1	0	113
Środkowozachodni	56	27	14	4	0	154
Środkowy	59	32	7	1	0	220
Wschodni	59	30	10	3	0	131
Południowo-wschodni	56	33	13	3	0	185
Południowo-zachodni	56	28	11	6	0	197
Wykształcenie						
Podstawowe	67	25	7	1	0	347
Zasadnicze zawodowe	54	34	11	2	0	295
Średnie	52	32	13	4	0	361
Wyższe	48	30	15	7	0	108
Grupa społ.-zaw. pracujący						
Kadra kier., inteligencja	44	35	14	6	0	81
Prac. umysł.niż.szczębla	39	39	15	5	1	101
Pracownicy fiz.- umysł.	44	37	15	4	0	88
Robotnicy wykwalifikowani	46	40	12	3	0	115
Robotnicy niewykwalifik.	53	30	10	7	0	55
Rolnicy	54	36	10	0	0	56
Pracujący na własny rach.	56	30	14	0	0	43
Bierni zawodowo						
Renciści	55	30	13	2	0	128
Emeryci	71	22	7	1	0	218
Uczniowie i studenci	88	6	6	0	0	77
Bezrobotni	57	27	10	6	0	89
Gospodynie domowe i inni	60	37	4	0	0	59
Pracuje w:						
sferze budżetowej	45	35	15	5	0	124
sekt. państw., publicznym	43	42	6	9	0	94
sp. właśc. pryw. i państwa	36	42	16	5	0	89
sekt. pryw. poza rolnict.	54	32	13	1	1	186
prywatnym gosp. rolnym	58	33	9	0	0	76
Dochody na jedną osobę						
Do 275 zł	51	32	14	4	0	170
276 - 399	46	41	13	1	0	123
400 - 549	57	29	13	2	0	240
550 - 799	58	30	10	2	0	170
Powyżej 799 zł	56	30	9	5	0	175
Ocena własnych war. mater.						
Źle	57	27	13	3	0	362
Średnie	56	32	10	2	0	513
Dobre	58	30	9	3	0	236
Udział w prakt. religijnych						
Kilka razy w tygodniu	72	19	4	5	0	79
Raz w tygodniu	57	31	10	2	0	592
1-2 razy w miesiącu	51	31	14	4	0	145
Kilka razy w roku	52	33	13	2	0	188
W ogóle nie uczestniczy	60	26	11	3	0	107
Poglądy polityczne						
Lewica	52	33	12	3	0	287
Centrum	53	32	12	3	0	336
Prawica	60	26	11	3	0	263
Trudno powiedzieć	64	27	7	2	0	221

Tabela 5. Czy w ciągu ostatnich 30 dni Pan(i) lub ktoś z Pana(i) gospodarstwa domowego kupił(a) coś, czego cena za sztukę wynosiła co najmniej 200 nowych złotych?

	(%)		
	Tak	Nie	Liczba osób
Ogółem	27	73	1110
Płeć			
Mężczyźni	29	71	526
Kobiety	26	74	584
Wiek			
18-24 lat	41	59	159
25-34	34	66	196
35-44	26	74	224
45-54	27	73	209
55-64	24	76	132
65 lat i więcej	13	87	190
Miejsce zamieszkania			
Wieś	22	78	410
Miasto do 20 tys.	33	67	121
20 - 100 tys.	24	76	243
101 - 500 tys.	32	68	188
501 tys.i więcej mieszk.	39	61	149
Wykształcenie			
Podstawowe	17	83	347
Zasadnicze zawodowe	21	79	294
Średnie	37	63	361
Wyższe	46	54	108
Grupa społ.-zaw. pracujący			
Kadra kier., inteligencja	51	49	81
Prac. umysł. niż. szczebla	43	57	101
Pracownicy fiz. - umysł.	35	65	88
Robotnicy wykwalifikowani	23	77	114
Robotnicy niewykwalifik.	24	76	55
Rolnicy	18	82	56
Pracujący na własny rach.	50	50	43
Bierni zawodowo			
Renciści	10	90	128
Emeryci	18	82	218
Uczniowie i studenci	49	51	77
Bezrobotni	17	83	89
Gospodynie domowe i inni	19	81	59
Pracuje w:			
sferze budżetowej	36	64	124
sekt. państw., publicznym	25	75	94
sp. własc. pryw. i państwa	44	56	89
sekt. pryw. poza rolnict.	42	58	185
prywatnym gosp. rolnym	17	83	76
Dochody na jedną osobę			
Do 275 zł	16	84	170
276 - 399	9	91	123
400 - 549	26	74	240
550 - 799	29	71	170
Powyżej 799 zł	44	56	175
Ocena własnych war. mater.			
Źłe	14	86	362
Średnie	26	74	513
Dobre	50	50	236
Udział w prakt. religijnych			
Kilka razy w tygodniu	19	81	79
Raz w tygodniu	26	74	592
1-2 razy w miesiącu	25	75	144
Kilka razy w roku	35	65	188
W ogóle nie uczestniczy	33	67	107
Poglądy polityczne			
Lewica	26	74	287
Centrum	30	70	336
Prawica	32	68	263
Trudno powiedzieć	19	81	220

Tabela 6. Czy przypuszcza Pan(i), że w ciągu nadchodzących 30 dni Pan(i) lub ktoś z Pana(i) rodziny dokona zakupu czegoś, co kosztuje co najmniej 200 zł za sztukę?

(%)

	Tak	Nie	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	30	64	6	1108
Płeć				
Mężczyźni	31	64	5	525
Kobiety	28	64	8	584
Wiek				
18-24 lat	36	57	6	159
25-34	40	55	5	195
35-44	29	63	8	224
45-54	27	66	7	209
55-64	26	67	7	132
65 lat i więcej	19	75	5	190
Miejsce zamieszkania				
Wieś	23	70	8	410
Miasto do 20 tys.	30	67	3	121
20 - 100 tys.	29	65	6	243
101 - 500 tys.	31	59	10	187
501 tys.i więcej mieszk.	45	52	3	148
Wykształcenie				
Podstawowe	17	76	7	347
Zasadnicze zawodowe	24	70	5	294
Średnie	41	51	8	360
Wyższe	45	50	5	107
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	47	47	5	80
Prac. umysł. niż. szczebla	51	42	7	100
Pracownicy fiz.- umysł.	35	62	3	88
Robotnicy wykwalifikowani	24	71	5	114
Robotnicy niewykwalifik.	36	60	5	55
Rolnicy	19	70	12	56
Pracujący na własny rach.	41	44	16	43
Bierni zawodowo				
Renciści	12	84	5	128
Emeryci	23	73	5	218
Uczniowie i studenci	40	51	9	77
Bezrobotni	28	68	4	89
Gospodynie domowe i inni	20	66	15	59
Pracuje w:				
sferze budżetowej	36	59	6	124
sekt. państw., publicznym	32	61	6	93
sp. własc. pryw. i państwa	45	52	3	89
sekt. pryw. poza rolnict.	39	52	9	185
prywatnym gosp. rolnym	22	70	9	76
Dochody na jedną osobę				
Do 275 zł	16	79	5	170
276 - 399	19	79	2	123
400 - 549	24	72	4	240
550 - 799	31	63	6	170
Powyżej 799 zł	51	44	5	174
Ocena własnych war. mater.				
Złe	14	82	4	362
Średnie	31	61	8	512
Dobre	51	42	7	234
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	26	72	2	79
Raz w tygodniu	27	66	7	592
1-2 razy w miesiącu	23	66	12	144
Kilka razy w roku	38	59	3	188
W ogóle nie uczestniczy	40	54	6	106
Poglądy polityczne				
Lewica	33	62	5	286
Centrum	31	62	8	336
Prawica	35	63	2	263
Trudno powiedzieć	17	72	12	219